

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Núm. 4: Oct. - Des. 2018

el **GALER**

Butlletí trimestral informatiu del
Parc Natural de la Font Roja

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la font roja

01

EDITORIAL

02

NOTÍCIES

El Consell de Protecció es reuneix
a Ibi

La boira s'estanca durant unes
setmanes el mes de novembre

03

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Un cens necessari de mufló
i arruï.

Treballs d'obra en murs de
pedra.

Millora del mirador de l'edifici
Font Roja Natura

05

CONEIX

"Hasta aquí llegó la nieve"

La moixera de pastor

Primera cita al Parc Natural de la
Font Roja del bolet *Cortinarius*
murellensis

Una rabosa molt confiada

La petjada

07

PROMOCIÓ

Gran acollida de públic en la visita
teatralitzada al jaciment ibèric del
Puig

Dia Internacional de les Muntanyes

Activitats de promoció

Exposicions temporals

09

VINE AL PARC

Exposicions permanents al
Centre de Visitants

Formació Font Roja Natura

EDITORIAL

Els Espais Naturals Protegits representen aquells enclavaments millor conservats de la nostra geografia. Actualment la Comunitat Valenciana té declarats 22 Parcs Naturals, un Monument Natural i 9 Paisatges Protegits els quals representen una gran diversitat d'ecosistemes mediterranis d'indubtable valor natural i patrimonial: illes, reserves marines, aiguamolls, boscos i serres litorals i d'interior.

Malgrat la biodiversitat dels espais naturals, aquests poden acusar certa fragilitat i quedar relegats a enclavaments del territori on es manifesten els primers símptomes del Canvi Climàtic. En aquest sentit, el Carrascar de la Font Roja representa un ecosistema de bosc d'excel·lent valor amb un alt grau de diversitat biològica. No obstant això, els períodes anuals d'escassetat de pluges amb la consegüent sequera, una pujada progressiva de les temperatures amb primaveres més llargues i hiverns menys gèlids, ocasionen variacions en la fenologia de plantes i en la productivitat d'algunes espècies animals. Des de fa uns anys s'està detectant la seca de carrasques aïllades o bosquets, sobretot en la solana de la serra.

Així mateix, les primaveres més primerenques amb escassa pluviometria porta paral·lela una baixa floració i una baixa productivitat d'insectes la qual afecta directament al tamany de les postes

Tempesta d'estiu descarregant sobre la ciutat d'Alcoi i la zona Est del Parc Natural. Setembre 2018

Primaveres més llargues i més seques porten a una tendència a la baixa de les poblacions del capellànet al Parc Natural.

Les sequeres extremes i períodes de temperatures més altes en l'estiu produeixen seques d'exemplars o bosquets de carrasques

d'algunes espècies d'aus com els pàrids i a un menor èxit reproductor. Aquests polls eixirien del niu en pitjors condicions físiques per falta d'aliment i que portaria a una menor supervivència. Aquest fet continuat porta a una tendència a la baixa de les poblacions d'algunes espècies com el capellànet.

Els estudis globals sobre Canvi Climàtic apunten a una pujada progressiva de les temperatures, que necessàriament anirà influint en la configuració natural del paisatge. Sobre el Carrascar de la Font Roja encara no existeixen dades contrastades que constaten aquest canvi local, però tot apunta que s'anirà succeint una variació adaptativa de les espècies que configuren l'ecosistema, i hem de ser conscients que estem a les portes d'aquest canvi.

NOTÍCIES

El Consell de Protecció es reuneix a Ibi

Reunió de la Consell de Protecció del Parc Natural de la Font Roja, celebrada en el Museu de la Biodiversitat (Ibi)

El 4 de desembre de 2018 se celebra en el Museu de la Biodiversitat (Ibi) la segona reunió ordinària del Consell de Protecció del Parc Natural de la Font Roja. A la cita acudeixen 20 membres en representació de diverses administracions, entitats locals i col·lectius vinculats a la gestió del Parc Natural. Entre els temes que es tracten destaquem: la presentació del Pla Anual de Gestió 2019, les actuacions relatives al Pla de Prevenció d'Incendis Forestals, qüestions relatives al projecte del Cens d'Ungulats Herbívors, la creació de la Comissió Científica dels parcs naturals de la Font Roja i la Serra de Mariola, la proposta de revisió dels membres del mateix Consell i les actuacions de la retirada de pins de la massa forestal del carrascar. Es tracta d'un fòrum participatiu de debat de gran interès per a la gestió d'aquest espai protegit.

La boira s'estanca durant unes setmanes el mes de novembre

En aquesta regió, la vinguda de la tardor porta associada l'arribada de les pluges. L'entrada dels vents de Gregal, vents del Nord-est carregats d'humitat, sol portar una bona quantitat d'aigua sobre tota la façana mediterrània de la península Ibèrica. Aquests vents també generen boira, la qual, a vegades es fa persistent i poden romandre a la serra durant dies. Aquesta boira, a part de la pluja que pot portar acompanyada, aporta una gran quantitat d'aigua a la terra mitjançant la *criptoprecipitació*. Les fulles i els arbres capturen les partícules d'aigua en suspensió i, per condensació, la precipiten en terra. Paral·lelament, aquestes boires són fonamentals per a mantindre les poblacions de les diverses espècies de molses i líquens que podem trobar en el Carrascar de la Font Roja.

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Un cens necessari de mufló i arruí

La presència i l'albirament de mufló (*Ovis montanus*) i l'arruí (*Ammotragus lervia*) al Parc Natural de la Font Roja són fets relativament fàcil de constatar. Es tracta de dues espècies d'herbívors ungulats que han proliferat de manera evident en les serres del nord de les comarques d'Alacant. Cal destacar que, encara que l'existència d'herbívors superiors en el conjunt de l'ecosistema mediterrani és important, en aquest cas no tenen un depredador natural que pugui regular la seua població. A això s'afegix que es tracta de dues espècies al·lòctones a aquest territori, la qual cosa ocasiona problemes de superpoblació amb la conseqüent superpredació herbàcia i arbustiva. Tot això desemboca en un desequilibri ecològic que ha de ser tingut en compte.

Moguts per aquesta problemàtica sobre la gestió d'aquestes espècies, el Parc Natural de la Font Roja al costat del Servei de Caça de la Conselleria de Medi Ambient, inicien en 2017 un projecte de Cens d'Ungulats Herbívors, establint una sèrie d'objectius: estimar la població existent de les diferents espècies d'ungulats, detectar de zones del Parc Natural amb major densitat, valorar de l'estat de la vegetació i la seua relació amb la presència d'herbívors i obtindre dades de referència per a poder fer una gestió activa sobre ungulats.

Al novembre de 2017 es realitza el primer cens, i al novembre d'enguany es repeteix aquesta acció amb una metodologia contrastada. En el cens participen membres de la Brigada de Conservació i Manteniment, l'Equip de Promoció, Agents Mediambientals i tècnics del Servei de Caça, els quals rastregen el territori del Parc recorrent 17 itineraris prèviament dissenyats.

Mancant el processat de les xifres d'albiraments obtinguts en el camp, les dades revelen la presència massiva d'un grup d'arruís (uns 30 exemplars) en el sector de central de la solana, i individus dispersos més erràtics per la resta de l'Espai Protegit.

Respecte del mufló, es constata la seua presència en el sector central d'ombria i un grup més definit i compacte (35 exemplars) en diversos barrancs de la solana. S'ha de tindre en compte que aquestes dades mostren els albiraments, però no reflecteixen la població real de cada espècie, la qual aconseguix xifres una mica majors.

Foto sup: grup familiar de muflons entre els camps de cultiu.

Foto inf: Exemplar mascle d'arruí sobre un penyal.

L'avaluació dels resultats al llarg de diversos anys de seguiment pretén establir un pla de gestió de les poblacions d'ungulats per a evitar conseqüències majors sobre el ramoneig intensiu de la vegetació, i preservar així el valor botànic que caracteritza el Carrascar de la Font Roja.

Treballs d'obra en murs de pedra

La Brigada de Conservació i Manteniment repara diversos murets de contenció de la pista forestal del Menejador i la replaça del Pla de la Mina.

El manteniment dels camins és una tasca fonamental per a l'accés adequat a diferents enclavaments del Parc Natural. Per ells transiten sovint visitants i vehicles autoritzats, i és necessari un manteniment que garantisca el seu bon estat. Aquest mes d'octubre s'ha treballat en el reforç de murets i marges de pedra que delimiten el camí. També s'amplia la rotonda de l'aparcament.

Accions de millora sobre el Pla de la Mina i tram de pista forestal d'accés al mes de Tetuan (Alcoi) i la rotonda de l'aparcament.

Millora del mirador de l'edifici Font Roja Natura

Durant els mesos d'octubre i novembre es fan treballs de manteniment de la barana i elements de protecció del balcó panoràmic de l'edifici Font Roja Natura. Aquests treballs els realitzen el personal *Avallem Medi Ambient*, contractat per l'Ajuntament d'Alcoi. El programa *Avallem* és un pla integral de formació i ocupació per a joves 2016-2020 i constitueix una estratègia del Consell de la Generalitat Valenciana, finançada pel Fons Social Europeu, amb la finalitat de millorar l'ocupabilitat de les persones joves menors de 30 anys.

Millora de la barana de fusta del mirador de l'edifici Font Roja Natura

"Hasta aquí llegó la nieve"

Fa 92 anys, el temporal de fred i neu que entre els dies 25, 26 i 27 de desembre de 1926 va assolar aquestes comarques, va deixar una important capa de neu que en el Santuari de la Font Roja va arribar fins a 2,10 metres d'altura. El fenomen es va conèixer com "la nevada *grossa". Una antiga placa col·locada en la façana de l'ermita de la Font Roja ens recorda que "hasta aquí llegó la nieve".

Foto sup: Detall de la placa del Santuari

Foto inf: La magnitud de la nevada colapsa els carrers d'Alcoi.
Arxiu Municipal d'Alcoi.

La moixera de pastor

La moixera de pastor (*Sorbus torminalis*) és un arbre caducifoli que pot arribar fins a una alçaria de 20 metres. Pot passar desapercebut la major part de l'any ja que el verd de les seues fulles es confon entre la verdor de les carrasques. Només amb l'arribada de la tardor, el color roig intens de les seues fulles delataran la seua presència.

Es troba al Catàleg Valencià d'Espècies de Flora Amenaçades (Annex III) amb la categoria d'Espècie Vigilada. La seua distribució dins del territori valencià és prou ampla a les serres de l'interior de les comarques de Castelló, mentre a que les terres alacantines la seua única distribució compren dos nuclis al Parc Natural de la Font Roja i constituïts per individus dispersos. Este fet fa que esta espècie tinga un especial seguiment per part de l'equip de gestió del Parc Natural.

Aspecte general de la moixera de pastor (*Sorbus torminalis*) i detall de les fulles caigudes a la tardor.

Fotos: PN font roja

Primera cita al Parc Natural de la Font Roja del bolet *Cortinarius murellensis*

Cortinarius murellensis és una espècie de bolet citada per primera vegada, aquesta tardor, al Parc Natural de la Font Roja. Dins de les tasques de seguiment de les poblacions de flora i fauna realitzades per l'equip tècnic i de promoció del Parc Natural, el dissabte dia 20 es fotografava un exemplar d'aquest bolet. Posteriorment es identificat pel biòleg i botànic Antoni Conca, el qual, dies després troba més exemplars d'aquesta mateixa espècie.

Exemplar de *Cortinarius murellensis* citat a la Font Roja. Foto: Pep Cantó.

Una rabosa molt confiada

La rabosa (*Vulpes vulpes*) és una espècie d'àmplia distribució a tot el territori valencià. Encara que està classificada com a carnívora, és una oportunista consumada que aprofitant qualsevol cosa comestible per a associar la seua gana. Sovint es constata la presència d'individus que s'acosten o toleren la presència humana. Les raboses, animals intel·ligents per excel·lència, s'adapten de seguida a les persones o nuclis de població on puguin trobar aliment ocasional. Malgrat aquesta reiterada proximitat a l'ésser humà, que fa al fet que pugui menjar un tros de fruita a menys d'un metre de la nostra mà, sempre manté aqueixa prima línia roja que caracteritza un animal salvatge.

Una rabosa freqüent, a primera hora del matí, l'àrea recreativa de la Font Roja durant el mes d'octubre. Fotos: Jordi Acosta / Pep Cantó

La petjada

Superpredació herbívora. L'assentament d'una població estable del mufló (*Ovis musimon*) i de l'arruï (*Ammotragus lervia*) provoca danys palesos en el ramoneig excessiu de la vegetació del Carrascar de la Font Roja. En la fotografia s'aprecia el repelat del tronc llenyós d'un arbust.

PROMOCIÓ

Gran acollida de públic en la visita teatralitzada al jaciment ibèric del Puig

Un any més el Parc Natural de la Font Roja col·labora amb el Museu Arqueològic d'Alcoi en la realització d'una visita teatralitzada al jaciment ibèric del Puig. La visita està englobada dins de la proposta cultural que ofereix l'Ajuntament d'Alcoi junt amb el CAEHA, per a donar a conèixer diferents enclavaments locals de destacat valor patrimonial.

La visita es realitza el 28 d'octubre, i acudeixen unes 200 persones que gaudeixen de l'explicació apassionada dels responsables del Museu sobre les troballes del jaciment, al mateix temps que un grup d'actors recrea diverses escenes de la societat històrica de la cultura Ibèrica.

Dia Internacional de les Muntanyes

L'11 de desembre és la data assenyalada per l'ONU per a celebrar el Dia Internacional de les Muntanyes. Des de fa diversos anys la xarxa de Parcs Naturals se suma a aquest esdeveniment per a destacar la importància de les muntanyes en el context natural, com a llocs clau de la diversitat biològica i el risc de vulnerabilitat davant del canvi climàtic.

El 15 de desembre, unes 20 persones van participar d'aquesta activitat pujant fins al cim del Menejador per a recordar que el Carrascar de la Font Roja representa un dels enclavaments millor conservats del bosc mediterrani. La seua conservació depén en gran mesura d'actituds de respecte i estima a l'ecosistema del carrascar. Moltes gràcies als participants!!!

ACTIVITATS DE PROMOCIÓ

Dia de l'Arbre. Repoblació de l'àrea del Santuari de la Font Roja

Dissabte, 26 de gener 2019. 9.30 hs.

Repoblació popular de l'àrea d'ús públic del Santuari de la Font Roja per a celebrar el Dia de l'Arbre.

Anella en família

Dissabte, 23 de febrer 2019. 9.30 hs.

Sessió d'anellament científic d'aus en el Rincón Bello (Petrer) inclòs en el **Paisatge Protegit de la Serra del Maigmo i Serra del Sit**.

EXPOSICIONS TEMPORALS

"STOP al foc"

Del 14 de gener al 3 de febrer 2019

Exposició temporal sobre els valors naturals del bosc mediterrani i la seua fragilitat enfront dels incendis forestals. Patrocinada pel Servei de Prevenció d'Incendis Forestals
Sala exposició - audiovisual, planta 0

"Amics de la humitat"

Del 16 de setembre fins al 31 de desembre

Exposició fotogràfica sobre fongs i líquens del Carrascal de la Font Roja, realitzada per Josep Durà.
Patrocinada pel IES Pare Vitòria (Alcoi)
Sala exposició - audiovisual, planta 0

Més informació a:
Centre de Visitants
Telf: 965 33 76 20
parque_fontroja@gva.es

NOTA: Aquestes activitats poden patir algun canvi logístic o en la data de realització. Al llarg del trimestre també poden programar-se de noves. Recomanen la seua consulta al Parc Natural.

Una passejada per l'entorn del riu Serpis

Dissabte, 9 de març 2019. 9.30 hs.

Visita guiada des d'Alcosser de Planes per a conèixer el **Paisatge Protegit del riu Serpis** i celebrar el Dia Mundial de l'Aigua.

Coneix al nostre veí, el teuladí

Dissabte, 23 de març 2019. 9.30 hs.

Sessió d'anellament científic d'aus urbanes al Parc de Caramanxel (Alcoi)

"Insectes. Un microcosmos de formes i colors"

Del 30 de setembre fins al 31 de desembre

Exposició sobre el món dels insectes.

Patrocinada pel Museu de la Biodiversitat, la Universitat d'Alacant i l'Ajuntament d'Ibi.
Sala exposició, planta -1

A B
HORARI del
Centre de Visitants:
Dilluns a Diumenge
9:30 - 14:00 h

VINE AL PARC

EXPOSICIONS AL CENTRE DE VISITANTS

EXPOSICIONS PERMANENTS

"El laberinto del corazón verde"

"Los rostros del agua"

Fotografies en 3D sobre paisatges naturals.
Patrocina Fundación Caja Mediterráneo.
Sala exposició, planta -1.

"El bosque Interior"

Interessant reflexió sobre el lloc que ocupa el ser humà a la Natura. Realitzada per photoAlquimia.
Patrocina l'Ajuntament d'Alcoi i
Fundación Caja Mediterráneo.
Sala exposició, planta -1.

"Energies renovables"

Mostar de sistemes d'energia renovables.
Patrocina l'Ajuntament d'Alcoi.
Sala exposició, planta -1.

"100% natural"

Exposició fotogràfica sobre la fauna mediterrània. Realitzada per José Benito Ruíz.
Patrocina Fundación Caja Mediterráneo.
Corredors, planta 0.

"La Font Roja en un click"

Tres diorames de gran format, recreats amb joguines de Playmobil (© PLAYMOBIL/ geobra Brandstätter GmbH & Co.KG.) mostren les escenes més significatives del Carrascal de la Font Roja. Realitzat i patrocinat pel Parc Natural de la Font Roja. Corredor, planta 0.

FORMACIÓ

FONT ROJA NATURA

Taller de cultiu i comercialització de fongs

15 i 16 març 2019

Organitza: Estació Científica Font Roja Natura.

Universitat d'Alacant

Informació: 965 33 01 98

<https://web.ua.es/es/estacion-cientifica-font-roja/>

TALLER DE CULTIVO Y COMERCIALIZACIÓN DE HONGOS

15/16 MARZO 2019

Profesorado: Antonio Belda Antolí, Dr. en Biología, Dep. CCTMA, UA; Andreu Bonet Jornet, Dr. en Biología, ECFRN UA.

Viernes 15 de marzo

- 16.00-17.00: Presentación del curso
- 17.00-18.00: Introducción a la micología
- 18.00-19.00: Descripción de las especies con interés comercial
- 19.00-20.00: Técnicas de cultivo

Sábado 16 de marzo

- 9.00-10.00: Sesión de microscopio para visualizar esporas
- 10.00-11.00: Producción de micelio
- 11.00-12.00: Elaboración de un tronco productor
- 12.00-13.00: Sesión de degustación

Destinatarios: Gestores medioambientales, estudiantes, empresarios y jóvenes emprendedores, agricultores y público en general. **Créditos:** 0,80 ECTS **Importe:** 30 euros **Lugar:** Centro de visitantes, Parc Natural de la Font Roja. **Preinscripción:** abierta hasta el 13 de marzo. Número de plazas: 30. Criterios de admisión: por orden de inscripción. Procedimiento de preinscripción en <https://web.ua.es/es/seus/cocentaina/>. Más información en <https://web.ua.es/es/estacion-cientifica-font-roja/>

PARTICIPA AMB EL BUTLLETÍ

Si ho desitges pots publicar alguna notícia o fotografia al Butlletí "El Galer" sobre el Parc Natural de la Font Roja. Anima't i posa't en contacte amb nosaltres: parque_fontroja@gva.es

Per a rebre informació actualitzada de les activitats del Parc Natural recomanem la seua subscripció a la pàgina web o al nostre facebook.

Foto portada: Detall de les fulles de la moixera de pastor (*Sorbus torminalis*) a la tardor.

GENERALITAT
VALENCIANA

Redacció, fotografies i disseny: Equip Tècnic
El Galer. Núm. 4: Octubre - Desembre 2018_val.
Centre de Visitants del Parc Natural de la
Font Roja. Edifici Font Roja Natura.
Ctra. CV-797 Font Roja s/n. Alcoi (Alacant)

Parc Natural de la Font Roja
Telf.: 965 33 76 20
parque_fontroja@gva.es
www.parquesnaturales.gva.es/fontroja
www.facebook.com/PNFontRoja1987